

'E kau he ngaahi fehu'i savea 'o ha tu'atamaki ki ha lavea, fakatetu'a 'a e mo'ui, pea mo e faka'aonga'i 'a e 'olokahoko pea mo e faito'o kona tapu. 'Oku faka'aonga'i he ngaahi 'apiako, siteiti pea mo e ngaahi kautaha fakalokolo 'a e ola 'o e savea ke poupu'i 'a e to'utupu pea holoki ha ngaahi tu'atamaki 'e hoko. Ko ha volenitia 'akinautolu 'oku kau he Savea Mo'ui To'utupu pea 'oku lilo hono tauhi pea 'oku ma'u ai ha fakamatala mahu'inga ke takiekina 'a e polosii pea mo e ngaahi polokalama tokoni ki he to'utupu.

---

*Kataki 'o vahevahe 'a e ngaahi fakamatala ko 'eni pea mo e fanau ako.
Pea mo talanoa ki he savea pea fakakaukau'i pe 'e kau ki ai ho fanau ako.*

Q: Ko hai 'e kole ki ai ke kau he savea?

A: Ko e fanau ako he Kalasi 6, 8, 10, pea mo e 12 katoa Siteiti 'o Washington pea mo e fanau ako he Kalasi 7, 9, pea mo e 11 he ngaahi vahenga ako 'oku iiki.

Q: 'Oku volenitia pe nai 'ete kau he savea?

A: 'Io! 'E lava ke hiki fakalaka 'a e fanau ha ngaahi fehu'i pea ta'ofi ke hoko atu 'a e savea ha fa'ahinga taimi pe. Kapau 'oku 'ikai ke ke loto ke kau ho fanau ako he savea, te ke lava 'o telefoni ki he 'apiako ke 'oua kau ho fanau he savea. 'E lava pe he fanau ako 'o talaange ki he kau faiako 'oku 'ikai ke nau fiekau he savea. 'E fakahoko ha ngaahi 'ekitiviti kehe ki he fanau 'oku 'ikai kau he savea, hange ko ha nau ako pe ko ha lautohi he laipeli. 'Oku 'ikai ha tautea kapau 'oku te fakafisi mei he savea. 'E 'ikai uesia ai 'a e maaka ho fanau ako.

Q: Ko e ha 'a e ngaahi fehu'i 'oku 'i he savea?

A: 'Oku ma'u 'a e ngaahi fehu'i he savea mei he katoa 'o e fonua ni pea mo Washington. 'E lava ke fetu'utaki 'a e ngaahi matu'a pe ko e tauhi fanau ki he 'ofisi 'o e 'apiako ke ma'u ha tatau 'o e savea.

Ngaahi kaveinga 'oku kau he fehu'i:

- Fakamatala, hange ko e ta'u motu'a, fa'unga tangata, ha'a pea mo e matakali
- Ko ho ongo'i ki he 'apiako pea mo e komiuniti
- Vaa fetu'utaki pea mo e matu'a, ngaahi maheni, pea mo e kaunga 'api
- To'onga kai, 'ekitiviti fakaesino
- Ako ki he mo'ui
- To'onga fakakaukau ki he faka'aonga'i 'a e tapaka, 'olokahoko pea mo e ngaahi faito'o kona tapu
- To'onga pea mo ha ongo'i ki he fakahaofi
- To'onga fakakaukau ki ha houtamaki
- Fa'unga tangata pea mo e tu'unga fakasekisuale ('ikai kau ai kalasi 6 pe 7)
- To'onga fakasekisuale pea mo ha tauhi kovi ('ikai kau ai kalasi 6 pe 7)

Q: Ko e ha 'a e founa 'oku malu'i ai fakamatala ki he fanau ako?

A: 'E 'ikai hiki he fanau ako ia ho nau hingoa he savea. 'Oku 'ikai ha kouti pe ko ha fakamatala ke fakahoa 'a e savea ki he fanau ako 'Ikai ha taha mei he 'apiako 'e sio ki he ngaahi tali. 'E fakahu mai he fanau ako 'e nau savea pea 'oku lilo mo malu'i he 'osi hono fakahoko. 'Oku 'ikai 'ilo'i 'a e fanau ako mei he ola 'o e savea.

Q: Ko e ha 'a e founa 'oku faka'aonga'i ki ai 'a e ola 'o e savea?

A: 'Apiako, ngaahi vahenga ako, vahenga fonua pea mo e siteiti 'Oku faka'aonga'i he ngaahi kautaha 'a e ola 'o e savea ke mahino'i 'a e fanau ako pea 'oatu ha ngaahi tokoni kiate kinautolu 'o fakatatau mo e fiema'u. 'Oku faka'aonga'i 'a e ola ke fai 'aki ha palani, vakai'i, pea fakalele'i 'a e ngaahi polokalama, pea ma'u ha pa'anga ke poupu'i 'akinautolu. Ko e ngaahi teita lilo 'e vahevahe pea mo e potungaue mo'ui fakalokolo pea mo ha fekumi ako.

Fiema'u Mo Ha Toe Fakamatala?

Kapau 'oku 'i ai ha'o fehu'i ki he ngaahi taumu'a 'o e savea pe ko e founa 'o e savea:

- Telefoni ta'e-totongi 1-877-HYS-7111
- 'Imeli healthy.youth@doh.wa.gov

'E lava ke ma'u 'a e fakamatala ki he Savea Mo'ui To'utupu he: www.AskHYS.net

Kuo fakangofua he Poate Vakai'i Kautaha Siteiti 'o Washington 'a e founa Savea Mo'ui To'utupu 'oku fakamatala 'i he tohi ni. Kapau 'oku ke tui ko e ngaahi founa ko 'eni na'e 'ikai ke muimui'i lelei, kataki 'o telefoni 1-800-583-8488. 'E sai pe kapau 'e 'ikai tala ho hingoa. 'E toe taa fakafoki atu 'a e ngaahi popoaki na'e tuku mai.

Talu mei he 1988 'a hono fakahoko he fanau ako 'a e Savea Mo'ui To'utupu. Na'e fuofua kamata'aki ha fanau ako 'e lauape pea 'alu e ta'u kuo tupu 'o lahi hake he 230,000 he ta'u!

Fakamalo atu ko ho vakai'i 'a e fakamatala ko 'eni pea mo e talanoa mo ho fanau ako!